

THIMÁR ATTILA (1969) Budapest

„Kérjük, vigyázzanak értékeikre!”

Az értékfogalom változása napjainkban

Napjaink zűrzavaros világában könnyű ráébredni, hogy a globális felmelegedés, a migrációs katasztrófa, a Föld homo sapiens fajának túlnépesedése és más társadalmi és környezeti problémák háttérben egy jelentős értékrendi átalakulás, illetve egy „értékszerkezeti” válság áll. Nem egyszerűen arról van szó, hogy ma mást tartunk értéknek, mint száz évvel ezelőtt, vagy hogy a különböző kulturális közösségekhez tartozó emberek mást tartanak fontosnak életükben, mint a korábbi generációk, hanem arról, hogy az értékesnek gondolt eszméket, tulajdonságokat, tárgyakat, viszonyokat másképpen tartjuk értékesnek, mint elődeink. Más formában, más működési módban építjük be azokat életünkbe.

A legegyszerűbb példa, hogy az olyan fogalmak esetében, mint például „szabadság”, „becsületesség”, „a boldog élethez való jog”, „haladás”, „egzisztenciális függetlenség (nem kiszolgáltatottság)”, „a tudás”, rögtön megjelenik a „mihez képest?”, „ki szerint?” relativizáló szempontja és mindaz a bonyolult háló, amely átszövi az emberek hétköznapi életét. Nem könnyű manapság olyan fogalmat, személyt vagy tárgyat találnunk, akit vagy amit feltétlenül értékesnek tartunk, főképp, ha az értékeket nem próbáljuk meg átkonvertálni egy olyan általánosan elfogadott mérőeszközre, mint a pénz.

Nincs könnyebb helyzetünk akkor sem, ha annak eredünk nyomába, hogy a különböző intézmények (pl. iskola, média, igazságszolgáltatás, politika, egészségügy) milyen értékeket közvetítenek a társadalom számára. Ha megvizsgáljuk, mennyire „terhelt” az értékközvetítési folyamat (s itt nemcsak a politikai-ideológiai terhekre gondolok, hanem az összes többire, pl. szocializációs, technikai, anyagi), akkor leginkább azon csodálkozhatunk, hogy létezik még egyáltalán értékközvetítés, és léteznek még „értékek”. Amikor a mai fiatalság Toldi Miklóst lúzernek tartja, mert nem volt barátnője, amikor Édes Annában a beleváló underground sztárt látja (persze csak az, aki egyáltalában olvas), akkor fontossá válik, hogy sokat és sokszor beszéljünk az értékteremtés és értékmegőrzés fogalmairól, folyamatairól. Amikor az idősebb generációk politikai és ideológiai irányultságtól függetlenül folyamatosan bírálják egyes művészeti elismerések, díjak értékét, amikor a népszerűség, ismertség hol nagyon pozitív, hol nagyon negatív értékkategória, amikor az egyértelműen pozitív, értékteremtő munkát is támadják, mondván, miért szükséges értékes dolgokat ilyen nagy energia- és pénzügyi befektetéssel létrehozni, akkor bizonyára hasznos, ha beszélünk az érték gondolati, értelmi és érzelmi kategóriájáról. Arról, hogy e fogalom, illetve viszonyrendszer nélkül nagyjából ugyanolyan nehezen tudnánk élni, mint a gravitáció nélkül.

Ezért gondoltuk, hogy a Kortárs folyóirat pályázatot ír ki olyan írásművek létrehozására, amelynek célja, hogy az érték fogalmáról és az értékközvetítés lehetőségeiről, módjairól fontos gondolatokat foglaljanak össze. E számunktól kezdve e dolgozatokat adjuk közre, bízva abban, hogy továbbgondolásra, közös gondolkodásra ösztönöznek, vagy akár vitára sarkallják olvasóinkat.

Thimár Attila